Taxa poştală plătită în numerar
conf. aprobării Nr. 36474/1941

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAŢIUNEA „ASTRA" BRAŞOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea unui comitet de redacţie.
Atelierele tipografiei „Astra" Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA 1838 ŞI SFINŢIT DE LUPTELE PURTATE SUB CUTELE LUI GH. BARIŢIU DE ATÂŢIA URMAŞI, ÎN FRUNTE CU MUREŞENII

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA BRAŞOV.
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 300 Autorităţi şi Societăţi lei 600
Anunţuri şi reclame după tarif.

Nr. 94 Inreg. Trib. Braşov S. II No. 6. II. 71/942 Sâmbătă 11 Decemvrie 1943 Anul 106

Testamentul Sarmisegetuzei

de **V. Branisce**

Sunt atitudini ce dăinuesc dincolo de vreme. Ele ţâşnesc din adâncurile conştiinţei unui neam şi se impun ca fir călăuzitor generaţiilor viitoare.

Un asemenea gest semnificativ pentru neamul nostru, neam situat la încrucişări de vânturi, a fost atitudinea dârzului Decebal. Vieaţa lui a fost o luptă necurmată. Moartea lui, cel mai strălucit imn de biruinţă pe altarul dragostei de neam şi cea mai desăvârşită integrare în lumea valorilor eterne ale idealului. Să rămâi stăpân pe fiinţa şi pe actele tale, chiar atunci când duşmanul, vădit superior, crede că te va stăpâni pe deplin, este o soartă hărăzită numai celor aleşi.

Mulţi oameni nu se pot ridica din contingenţa faptului material. Aceştia îşi întemelează credinţele pe triumful forţei. Ei cred că izbânzile materiale sunt singurele izbânzi adevărate. Restul e himeră. Şi, sărmanii, înconjuraţi de aceste pseudo-realităţi, ignorează lumea eternă a valorilor morale. Invingător într'o luptă nu este acela care îşi răpune adversarul, acela care calcă şi pustieşte tot ce întâlneşte în cale, acela care rosteşte ultimul cuvânt pe câmpul de bătălie, ci cel ce se ridică pentru o cauză dreaptă indiferent de sorţii luptei. Ideile nu mor, ele sunt veşnice. Grecia, învinsă de armata romană cuceritoare, străluceşte şi astăzi cu aceeaşi intensitate.

In creierul munţilor Transilvaniei s'a săvârşit acum aproape două mii de ani cel mai semnificativ act al istoriei poporului nostru, chemat să continue pe aceste plaiuri o moştenire sfântă: testamentul Sarmisegetuzei cucerite, dar nu învinse. Atitudinea lui Decebal este o atitudine structurală pentru noi. In ea se rezumă puterea de rezistenţă a unui neam, chemat să înfrângă adversităţile soartei nu prin acte strălucitoare de suprafaţă, ci prin adâncirea unor trăiri.

De aceea, anumite hotărîri mai recente, considerate de făuritorii lor ca inevitabile, şi justificate cu argumente de circumstanţă, hotărîri care au ştirbit patrimoniul nostru naţional, plătit cu grele jertfe, sunt în totală contradicţie cu testamentul Sarmisegetuzei.

Demnitarii regelui dac s'au menţinut pe o linie dreaptă, fără compromisuri, fără târguieli. Ei n'au scos la mezat pământul ţării. Nici n'au colindat pe la neamuri vecine, cu ciurul în mână, ca să le dea în bobi. Nu benchetulau cu duşmanii. Iar când arma le cădea din mâna prea slabă, ridicau la buze paharul plin de cucută şi-l goleau cu seninătate. dar n'ar fi iscălit niciodată sentinţa de moarte a neamului lor.

———

Faimă proastă

de

I. Bozdog

Ne plângem adeseori de atmosfera nefavorabilă ce ni s'a creat şi continuă să ni se creeze cu o diabolică perseverenţă în străinătate.

Ne revoltăm şi condamnăm cu drept cuvânt pe alarmişti şi veştile năstrşnice ce-şi fac drum în opinia noastră publică. Nu ne ostenim însă prea mult să verificăm şi să combatem aceste adevărate avalanşe de fantasmagorii care, de cele mai multeori, pleacă din izvoare de *„absolută încredere"* şi mai ales când ele poartă şi girul unor surse din *ţări neutre.*

Noi, cetăţenii de rând, le recepţionăm dela unul care le-a auzit „cu urechile proprii" şi le transmitem trecute prin amplificatorul propriu, adăugând ici-colea câte-o codiţă sau măcar mugurii unor corniţe şi contribuim astfel la popularizarea lor şi la formarea opiniei publice, care freamătă, se înduioşează, se entuziasmează şi se revoltă, de multeori, pe toate gamele, pe parcursul dela un colţ de stradă până la celalalt.

Lucruri şi fapte despre care suntem material convinşi că nu s'au petrecut şi sunt născociri, — căci e vorba doară de întâmplări şi stări din oraşul nostru — după o hoinăreală de câteva sferturi de oră pe stradă sau prin cafenea — le punem la îndoială. Dacă nu se găseşte nimeni să ne răcorească, fie cu o glumă, fie cu un zâmbet sarcastic, le afirmăm înşine. Şi doar' de cele mai multeori e vorba de bunul nume, de liniştea şi siguranţa ţării noastre.

A sosit zilele acestea cineva din străinătate şi mi-a povestit cu câtă strângere de inimă s'a apropiat de hotarele ţării, despre care se scriu acolo şi se transmit zilnic la radio din informaţiile corespondenţilor statelor neutre, stabiliţi într'o ţară oarecare: că la noi a izbucnit revolta internă, că sunt asasinate pe străzi, că nu există siguranţa personală şi de avere, că cetăţenii flămânzesc, că lipsurile ne frământă anarhic, că Braşovul a fost distrus de efectul bombelor căzute etc.

Vă închipuiţi cu ce strângere de inimă s'a apropiat de oraş şi de casă şi ce bucurie a simţit când gogoriţa a fost scoasă din inimă de liniştea şi belşugul aflat acasă.

Imi dau seama acum cât rău ni se face şi acasă şi peste hotare de cei peste o sută de informatori şi publicişti neutri, găzduiţi cu o mărinimie luxuriantă într'o ţară oarecare.

Pot cetăţenii de rând să moară schingiuiţi de foame şi în bătăi *acolo,* ca informatorul îngrijit cu mese luculice, cu trufandale exotice şi din saloane, să le transmită ca fapte petrecute în România.

Nu vrem să concurăm imoralitatea şi propaganda duşmănoasă contra nimănui, dar oare nu s'ar putea face şi la noi o staniţe cinstită de informatori neutri?

Ce-ar însemna pentru noi câteva zeci sau sute de permise libere pe C. F. R., ce s'ar simţi dacă am găzdui în cele mai bune condiţiuni şi noi câteva duzini de acest soiu de „neutri" care cel puţin ar putea verifica şi contrabalansa aceste mijloace de defăimare, care se ţes în jurul nostru ca o pânză otrăvită de paianjen.

Nu simţiţi toţi că toate informaţiunile despre ţara noastră trec prin retorta acestor informatori, în care se varsă mai înainte tot veninul urii atât de necesar unora să fie răspândit contra noastră?

———

Averea concentraţilor

de **Octavian Popa**

De un timp încoace citesc multe scrisori. Cele mai multe de ale soţiilor celor concentraţi. Soţiile acestea, eroine anonime, care au muncit din greu şi munca bărbatului, numai ca să aibă *„puişorii"*, ce le trebue şi *„soţiorul"* să găsească toate în ordine şi să aibă şi el ca alţii, când va veni. Eroismul lor nu e citat prin ordin de zi, nici nu e decorat, dar să nu se uite, că în mare parte moralul urcat al armatei române e a se atribui ştirilor bune, ce le-au primit luptătorii de acasă.

Am fost izbit însă dureros de cuprinsul unor scrisori. Scriu bietele neveste mâhnite, când văd că li se pierde averea şi ele stau neputincioase. Una scrie, că tatăl mobilizatului a vândut boii fiului mobilizat, pentrucă maştera şi-a măritat fata şi a trebuit înţolită. Nu a vândut din averea maşterii, sau a fiicei sale, ci din a mobilizatului. Altele, tot cam aşa, de cal, de vacă, de porci. Una se plânge că tatăl a rânduit altfel decum le-a fost vorba: Casa, care a fost dată mobilizatului, în care locuia soţia şi „puişorii", acum mama mobilizatului a pus-o pe numele feciorului, care e acasă. Alta spune că tatăl mobilizatului a vândut cele două lanţuri de pământ, pe care le-a promis celui mobilizat şi a cumpărat trei porci graşi, pe care i-a tăiat şi îi mănâncă numai cu „măştioanea" (maştera) şi cu familia ei. Şi multe astfel de cazuri.

Ce se va întâmpla când va veni mobilizatul, va vedea cum cei părtiniţi de soartă s'au înstărit, pe când el — apărătorul ţării — a rămas şi fără ce brumă avea înainte de plecare? E cunoscut obiceiul plugarilor noştri de a nu trece avere pe numele copiilor până trăiesc, ci le dă o parte în folosinţă imediat după căsătorie, altă parte o promit pe când vor muri. Cu deosebire se întâmplă aceasta cu cei căsătoriţi în casă.

Continuare în pagina 3 a

Intoarcere de pe front

Un căpitan şi un menu

de **Ion Colan**

Nu se poate concepe *Iliada* fără *Achile*; dar nici regimentul nostru fără căpitanul Tupală.

Căpitanul Tupală se crede frumos ca Paris; şi nu-i.

Căpitanul se crede deştept ca Nestor; şi nu-i.

De altmintrelea tot ce se crede căpitanul Tupală, are 90% manco la casa, deficit pe care nu-l recunoaşte chiar prins în flagrant delict.

Şi, pentrucă unora nu le stă bine dacă nu-s şi fuduli, căpitanul Tupală e fudul sută'n sută.

Dotat cu atâtea calităţi, a mai fost garnisit cu una, aşa cum lângă o friptură restauratorul te'ntreabă:

— Doriţi şi-un castravete murat? — şi-l adaugă chiar dacă nu-ţi trebue.

Căpitanul Tupală a ieşit peltic.

Acum, e drept, nu e căpitanul Tupală nici primul şi nici ultimul peltic din lumea asta. Defectul acesta nu poate constitui obiect de atenţie răutăcioasă dacă proprietarul organului de exprimare şi-ar da silinţa să-şi potrivească debitul vorbelor după caneaua gurii. Numai că tu spui una, el spune zece, tu spui zece, Tupală repede o sută şi cu atâta vervă drăcească, încât nici fonograful nu cred să-i înregistreze vorbele în repezişul lor pe gură.

O discuţie mai aprinsă cu căpitanul Tupală constitue un număr de atracţie:

— Domnule maiol, din oldinul lezimentului tlebuie să ocupati pozitie călale pe sosea, asteptând oldine complimentale...

Maiorul nu'nţelege mare lucru:

— Ce să fac, mă?

Tupală mai repetă odată, vădit enervat.

Maiorul:

— N'am priceput.

Tupală:

— Tleaba dumneavoastlă, eu miam făcut datolia; vă pliveşte dacă nu esecutati oldinul.

Maiorul fluieră aria din *Bohema,* când moare Mimi.

— Domnule maiol, lapoltez lezimentului că dumneaoastlă înto situatie estlem de clitică, vă bateti zoc de un culiel spetial.

Tupală e călare, un cal superb. Dacă-ar avea şi corn în frunte (calul, nu Tupală) ar aduce cu Alexandru Macedon (Tupală, nu calul.).

— Să nu ziteti p'olmă că nu v'am spus...

Maiorul continuă melodia: *Bună-*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INSTANTANEE

Sfântul Nicolae

In anul trecut i s'a făcut o primire mai călduroasă, sau poate nu m'am exprimat corect, a fost primit acum e anul cu mai multă ceremonie poate. Bisericile — de pildă — în ajunul zilei Sale au fost înţesate de lume, ce-i drept, ca în noaptea Învierii. Nu ştiu dacă au venit aceşti oameni şi puzderia de copii, de dragul sfântului, sau mai curând pentru pâinea albă şi gustoasă, îndulcită pe de-asupra, ce marele Ierarh ne-o cinsteşte totdeauna în ajunul venirii Sale.

In anul trecut s'a aranjat în cinstea Sfântului Nicolae un bal chiar, un bal al copiilor. L-au primit cu fast şi cu cântări. Şi Sfântului, de sigur, i-a părut bine, nu doar că l-ar fi măgulit vanitatea; acesta-i un cusur pe care nu-l mai au sfinţii, dar l-au cruţat de multe drumuri anevoioase de iarnă prin faptul că s'au adunat copiii la un loc, ca să-şi primească darurile. In anul acesta a trebuit să colinde iar prin locuri şi prin bordeie unde-l aşteptau copiii nerăbdători. Unii poate nu închiseră toată noaptea ochii, cu gândul la ghetele puse pe prag sau pe fereastră pentru ca să şi le găsească dimineaţa îndesate de bomboane şi de alte bunătăţi.

O, ghetele acestea! Câte lacrimi va fi vărsat Sfântul, privindu-le. El care an de an a luat în mână atâtea soiuri de încălţăminte omenească, pantofiori fini, uşori ca fulgul, mărci renumite alde Filt şi altele, bocanci solizi de globetroter, făcuţi colea în lege cu talpă veritabilă. Astăzi vede jalnicele fabricaţii de război, standard şi talpă sintetică, talpă de hârtie, le vede şi-i vine a plânge — cum zic — de mila noastră. Niciodată în voiajul lui din fiecare an n'a găsit Sfântul Nicolae pe oameni atât de goi şi desculţi ca'n pragul iernii acesteia. Ce va face oare Sfântul? E dator să raporteze sus de toate câte le-a văzut şi auzit în călătoria sa pe globul nostru păcătos. Poate aşa se va îndura Domnul şi de noi, că pe la uşile autorităţilor pământeşti am colindat zadarnic că ni s'au rupt acum şi pingelele de hârtie.

Ecat Pitiş

Transilvania noastră

este titlul noului ziar ce apare la Bucureşti începând cu 1 Dec., subt conducerea d-lui Ion Th. Ilea: *„Fără a sluji nici idei, nici persoane, ci numai idealuri"*. Pe drumul acesta, şi numai pe acesta, îi dorim confratelui izbândă. Că prea s'au confundat ideile şi idealurile cu „persoanele", chiar şi în vremuri ca acestea.

Cronica literară

Ovidiu Papadima: *Creatorii şi lumea lor.* Schiţe de critică literară. Ed. „Fundaţia regală pentru literatură şi artă". Buc. 1943.

— Urmare. —

De altfel, cartea aceasta este secţionată în trei compartimente bine distincte: a. Cărţi şi probleme, b. Din lumea epicei, c. Despre poeţi.

După ce am văzut că urmăreşte linia de tradiţie a câtorva înaintaşi, vom observa o deosibită atenţie pentru problemele contemporane, la a căror rezolvare arată cum şi cu ce rezultate se lucrează.

Luăm parte la incursiunile în lumea de nelinişti a unui N. Roşca sau I. Biberi, sau în aceea de lămurire a orientării noastre spirituale a unui N. Crainic sau L. Blaga.

Dar sunt atâtea probleme importante ridicate de d-l Papadima încât fiecare în parte ar naşte comentarii. Bunăoară „Literatura contemporană în cărţile de şcoală". Alături de articolul, cu acelaşi titlu, mi se pare al d-lui Vl. Streinu, acesta poate forma un serios îndreptar pentru educatorii noştri.

Privind, apoi, epica timpului, fie că elogiază arta unui Gib Mihăescu sau M. Sadoveanu, fie că arată atâtea rezerve pentru un C. Stere sau mărunţii M. Şerban, Ion Lovescu, autorul insistă asupra artei ca expresie şi ca produs al acestor locuri.

Glosând asupra preocupărilor de idei şi de stii ale autorilor, căutând mereu să surprindă acea viziune proprie cu cu lumii fiecărui creator, acel *„Weltanschaung"* al nemţilor, cronicarul face, în acelaşi timp, artă, dând expresie sentimentelor şi credinţelor sale, într'o formă care se depărtează de perenitate.

In ce priveşte poezia, e adevărat că sunt comentaţi, cu osebire, poeţii formaţi în cercul Gândirii — şi ce emoţionant elogiu este adus lui Nichifor Crainic, acest deschizător de drum în lirica noastră de tradiţie creştină! — dar totuşi câte prilejuri se oferă de evadare într'un cerc mai larg şi de aprofundare a motivelor lirice care domină epoca.

In sfârşit, cartea se termină cu un articol de aspre mustrări la adresa acelor creatori, despre a căror lume am luat pe larg cunoştinţă. Este vorba de acel strigăt din *Inactualitatea literaturii noastre.*

In bună parte, în cea mai mare parte, autorul are dreptate.

Nu s'a căutat, în roman mai ales, o primenire a temelor tratate, o prezentare a lumii de azi, aşa cum e.

Pe bună dreptate, d-l Papadima exclamă;

„ Eroii romanelor noastre merg încă cu trăsura, scriu scrisori kilometrice, scriu jurnale intime romantice. Când vor să afle o carte, trebue neapărat să le-o spuie cineva. Când se grăbesc, cer birjarului să dea bice cailor. In tren se urcă arare, — şi atunci nimic din psihologia călătorului în tren nu ispiteşte ochiul şi sufletul mort al autorului.

Aeroplan, radio, telegrafie, calorifer, toate aceste minuni în mijlocul cărora am ajuns să trăim obişnuiţi, — prin romanele noastre nu se obişnuesc".

Din fericire, acestui strigăt de alarmă i s'a răspuns, în scurtă vreme, de un scriitor de pe acum de proporţii uriaşe.

Ne gândim la cele 2 romane „Un port la Răsărit" şi „Anotimpuri", de Radu Tudoran.

Nu numai că suntem dintr'o dată ancoraţi în mediul modern autohton, dar arta prezentării e demnă de un Rebreanu sau Gib Mihăescu.

Dar, în felul acesta, nu am găsit, chiar de acum, o îndreptăţire a studiilor d-lui Ovidiu Papadima?

Cărţile de natura *„Creatorilor şi lumea lor"* sunt menite să deschidă drum unei generaţii de scriitori care poate că tocmai din cauza sbuciumului prea puternic al vremii, nu-şi găsesc cu uşurinţă elementele caracteristice operelor lor, — chiar când instrumentul de exprimare este remarcabil.

———

Crucea

Care Domn, din care veac de slavă,
Şi-a 'ngropat în piatra ei amarul?
Ce zugrav, cu pensula bolnavă,
I-a 'nfrăţit tăcerile, cu varul?

Niciun sfânt cu-odăjdii lungi, de [taina,
Niciun heruvim cu iz de schit,
Niciun mag cu stele prinse 'n haină,
Pe subt streşini nu i-a poposit...

De-au rămas aşa pereţii — goi,
Mucezind subt vânturi şi subt ploaie,
Veştejind subt stropii de noroiu,
— Când zvâcneşte toamna din [pâraie —...

Dar azi noapte — peste alb de var —
Subt lumina bolnavă gălbuie,
Un străin, în pălmi cu semn amar,
Şi-a lăsat bătută umbra 'n cuie — ....

Zaharia Moldoveanul

Din volumul în manuscris:
— Scrisori din ţara nimănui —

PREDICI ÎN PUSTIU

Cel mai preţios capital

Nu vreau să vorbesc de greşela de ordin pur economic pe care o semnalează în cartea sa *„Omul de nădejde"* d-l general I Manolescu: *„Românul* îşi face cruce zicând: *Mulţumesc lui Dumnezeu că n'am nicio datorie"*, în opoziţie cu străinul mai versat să riişte şi să ruleze capitaluri mari care exclamă: *„Ce m'aş face eu dacă nu aş avea credit?"*

Cu alte cuvinte, nu este prea important să nu ai nicio datorie la bancă sau altunde; important este să plasezi bine şi cu cap capitalul, să nu stai pe loc, să ai îndrăsneala întreprinderilor chiar dacă nu sunt sută în sută câştig căci cine nu riscă, nu câştigă. Şi dacă nu-ţi reuşeşte ceva, să nu tot arunci vina asupra altora, căci societatea selecţionează destul de bine pe cei buni, numai aceştia având un noroc durabil. Să cauţi în lumina eşecurilor să te îndrepţi pe tine însuţi, să-ţi sporeşti sârguinţa, să măreşti cinstea, să-ţi stăpâneşti nervii, să fi mereu cu capul limpede. Greşala însă cea generală, pe care o facem cu toţii aproape, în orice carieră am fi, e că neglijăm cel mai preţios capital: sănătatea.

Nu ne dăm seama că trupul nostru, acest lăcaş al sufletului, trebue să ne slujească 80—100 de ani. *Clemenceau* conducea la 80 de ani Franţa în spre glorie şi triumf; Hindemburg la 72 de ani câştiga celebra bătălie dela lacurile Mazure; premierul englez aproape de 70 de ani conduce azi cu mână de fier destinele Marei Britanii, Mareşalul *Petain*, trecut de 80, conduce cu dibăcie barca statului francez spre a o scăpa de naufragiu.

Eroul naţional al Finlandei, Mannerheim, are 74 de ani, Mareşalul Averescu la 70 de ani era Prim-ministru şi conducătorul politic foarte activ al partidului său.

Iată dar cel mai simplu argument, că sănătatea este cel mai preţios capital. Dacă afacerile comerciale merg prost, dacă ai nenorocul să-ţi pierzi casa sau moşia în războiu, dacă un incediu îţi distruge averea, dar sănătatea îţi e intactă, o poţi lua dela început chiar şi la o vârstă foarte înaintată.

Ţi se mai cere însă o condiţie: credinţa neştirbită.

Ce uşuratici suntem toţi, care în goana vieţii uităm cu totul de îngrijirea şi oţelirea sănătăţii prin metode fizice aspre şi care lăsăm să se stingă în sufletul nostru flacăra credinţei în Dumnezeu şi dreptatea lui. Niciun capital pe această lume nu-ţi aduce o dobândă mai bună, mai sigură, decât sănătatea şi credinţa.

Dr. M. Suciu-Sibianu

———

seara Marcel, Chaunard, Collin, bunăseara; tot aci, tot aci, lângă biata Mimi...

Maiorul o fluieră, dar eu îi ştiu vorbele şi le pun ici, ca să facă impresie.

Tupală a plesnit calul peste ochi, ca Stefăniţă Vodă în poezia lui Coşbuc; animalul, profund jignit de atitudinea nejustificată a călăreţului, s'ar fi ridicat în picioarele de dinainte, dar cum ştiut este că un cal profund jignit nu se ridică decât în picioarele de dinapoi, a făcut şi el la fel, s'a'ntors aproape pe loc şi-a dispărut cu Alexandru cel Mare cu tot pe uliţa largă a Bulganaku'ui, Norg Kerci.

Ce-a raportat Tupală regimentului, el ştie.

Nu înţelegem noi ce spune Tupală fiindcă e peltic şi vorbeşte repede.

Numai că nici Tupală nu înţelege tot ce spunem noi, deşi fiecare ne trudim să dăm drumul vorbelor „au ralenti".

Intr'o zi, în garnizoană, la un exerciţiu în stil mai mare, cu cartuşe şi proiectile de războiu, colonelul Tocineanu, care ţinea pe atunci loc de comandant de Divizie, spune căpitanului Tupală să transmită artileriei ordinul să *lungească* tirul în momentul când companiile vor porni la atacul unui colţ de pădure.

Tupală a clănţănit milităros din potcoave:

— Să tlăiti, dom'le colonel, s'a'ntelet — şi ca o sfârlează s'a aruncat pe Ducipalul lui — că, fără glumă, Tupală e un călăreţ admirabil — şi dus a fost.

Pornesc companiile la atac; coboară panta repede a dealului care constituia *baza de plecare* şi încep să urce versantul opus. Acum e momentul ca artileria să lungească tragerea. Când colo, spre marea noastră spaimă, trei proiectile, una după alta, trec prin prunii livezii şi explodează drept între trăgătorii noştri.

Tupală tocmai vine, roşu şi năduşit.

— Ce-ai transmis, omule? — îl ia la rost colonelul Tocineanu.

— Să tlăiti, dom'le colonel, asa cum ati oidonat dumneaoastlă: să *scurteze* tlagelea când ol polni companiile la atac..,

— Bată-te Dumnezeu să te bată...

Noroc că băeţii, auzind vâjâitul pe sus, s'au culcat ca îngerii, utilizând terenul cum altfel n'ar fi făcut-o de dragul inspecţiei.

*

Pe front, ce-a făcut, ce-a dres, n'a ajuns la comandă efectivă de companie decât la spartul târgului. Ba cu armătura, ba ofiţer de legătură, ba cu încartiruirea, Tupală a trecut pe la toate serviciile, numai la serviciul de front nu. La Seit-Assan, când la a 5-a au căzut unul după altul locotenenţii Mocioiu şi Pisică, numai bine se ivise o vacanţă pentru Tupală. Dar ia-l pe Tupală de unde nu-i: tocmai atunci şi-a găsit de lucru pe la Divizie, de a trebuit să pornească în locul lui căpitanul Balatescu, tocmai la ora 2 noaptea, pe-un întuneric de-ţi băgai deştele'n ochi, să ia în primire compania din linia I-a.

De-abia în vară, când ofensiva din Crimeea era de mult terminată şi toată treaba noastră era să păzim litoralul Mării de Azov pe vre-o 10—12 kilometri, între Celocik şi Novy-Swet, iată-l şi pe Tupală venit să-şi facă stagiul de front, la Compania 5-a, luând locul căpitanului Balatescu.

Evenimentul trebuia sărbătorit iar forma sărbătoririi a fost aleasă acea a unui *banchet* în care să punem la bătaie toate posibilităţile noastre alimentare şi... alcoolice.

Menu-ul, întocmirea şi executarea, a căzut în sarcina lu Balatescu care, în mare taină, mi-a comunicat că azi vom mânca şi friptură de raţă, măcar două din cele cinci ale maiorului, luate dintr'o curte goală dela Adschim-Uschkai şi date în paza lut Lighezan, zis Raşpăl, ordonanţa cât un harac de fasole a maiorului.

Că Lighezan, aici, atâta treabăluia: ducea la păscut raţele maiorului.

Tupală avea o boală: să aibă şi el o decoraţie:

— Te, mă, te, io nu melit? Cu ceati fi tlas voi dacă nu vă tlimeteam

Post festum...

de **Ion Berciu**

După sărbătorirea Unirii...

S'a trecut şi peste un sfert de veac dela cea mai vijelioasă manifestare politică a Transilvaniei, când prin voinţa naţională s'a sigilat un act, despre a cărui importanţă şi valoare istorică ne dăm, acum, în cumplită durere, mai limpede seama.

Aducerea la lumină a faptelor de atunci şi analizarea lor mai de aproape, cu trăirea aproape aievea a unor momente, prin participarea vechilor şi neînfricaţilor luptători, rămaşi permanent pe aceeaşi linie a naţiunii, dau loc la unele întoarceri asupra noastră înşine şi la o dureroasă scormonire a prezentului.

Stau aci, în faţa noastră, epocalele evenimente din 1918. Stau săpate în piatră *hotărîrile dela Alba-Iulia*, pe pereţii sălii Unirii. Sunt aici de faţă procesele verbale ale delegaţilor, aleşi liber de popor, să hotărască Unirea pe veci cu patria mamă. Discursurile fruntaşilor din acele zile de descătuşare sunt deschise pentru a fi revăzute şi înţelese. Câteva figuri mândre, chiar din cei care au pus piatra de temelie, sunt alături de noi, de noi cei de azi, oamenii anului 1943, oamenii sărbătorii cernite a unui sfert de veac dela măreaţa lor faptă.

Multe poate născoci mintea neastâmpărată a omului pentru a găsi explicaţii, pentru a se minţi pe el însuşi şi ceea ce este mai trist, chiar pe semenii lui, fie dintr'o ambiţie deşartă, fie din altă slăbiciune a firii.

La această aniversare orice întortochiere de vorbe ne pare inutilă fiindcă rana este deschisă mereu în trup, iar sufletul strigă limpede: *„Inapoi la izvorul tămăduirii“, înapoi la Tablele Legii din Alba-Iulia.*

Pentru orice combinaţii sau orice legături făcute înafară de voinţa maselor naţiunii noastre, care instinctiv merg pe drumul cel drept, şi de idealurile stabilite de elita neamului, străluceşte un adevăr: *ce-i în domeniul culiselor, al planurilor străine sau al silniciei nu poate dura, se macină în faţa rezistenţei „pasive“ şi este măturat la momentul iureşului „activ“.*

Aşa a fost întotdeauna.

Aşa va fi şi acum, fiindcă istoria se repetă, în marile ei idei, care frământă, subt alte aspecte, această omenire: fiecare neam se ridică prin zestrea sa spirituală aleasă şi piere prin păcatele lui ancestrale.

Actul dela 1 Decemvrie 1918 ne aşează, deodată, în rândul popoarelor vrednice de a fi respectate şi demne de toată lauda: generozitatea ideilor din Tablele Legii existenţei noastre sunt cea mai elocventă dovadă de maturitate politică şi de reconfortantă speranţă în viitor.

De aceea, azi, după sărbătoarea Unirii, în vălmăşeala de patimi şi în sfârtecarea ţării, întorcându-ne spre noi înşine, de unde va veni salvarea, singura salvare valabilă, toate celelalte lucruri fiind simple poveşti, ne simţim mai tari, mai încrezători în destinul nostru.

Parcă tuturor le-a căzut pânza de pe faţă: se vede mai limpede, ne simţim mai apropiaţi şi ştim cum să ajungem la o nouă Alba-Iulie.

Imnul lui Mureşianu răsună puternic, sguduindu-ne:

„Deşteaptă-te Române!“

———

Probleme teatrale

Amatorii din Zârneşti — „Teatrul Nostru“ din Capitală — Fenomenul Tănase

Frumoasa comedie a lui Victor Ion Popa, *Muşcata din fereastră* — jucată mai întâi la Zârneşti de trupa fabricii Letea — a fost reluată la Braşov. In două seri consecutive s'a reprezentat la „Redută“ această comedie unică, stârnind admiraţia iubitorilor de teatru bun. A fost o adevărată revelaţie cum au pătruns aceşti amatori în miezul acestei dificile piese teatrale şi cât de minunat au creat acea atmosferă specifică, brodată din atâtea sentimente contradictorii ce dau armoniei finale un farmec deosebit.

I-am văzut şi în Zârneşti pe aceşti tineri îndrăgostiţi ai scenei şi am încrestat, la această rubrică, aprecierile privitoare la spectacolul din sala fabricei „Letea“. (Vezi „Gazeta Transilvaniei“ nr. 81). Conduşi de doi oameni maturi, adevăraţi părinţi sufleteşti — d-l Manolache şi d-l colonel Constantinescu — tinerii amatori au realizat un progres remarcabil, prezentându-se, la Braşov, cu mai multă siguranţă, jucând mai degajat şi cu mai multă căldură. D-şoara Marioara Popa cu vocea d-sale catifelată a creat o Sofică desăvârşită dând dovadă de o autentică sensibilitate. Progrese remarcabile a făcut şi d-l I. Crăciun în rolul lui Radu; Ţurlea, în rolul lui Georgică s'a integrat de asemenea mai bine în ansamblu, iar talentatul V. Teleanu a schiţat din nou adorabil profilul dascălului Ionică.

Cu un cuvânt o interpretare veridică de care ar putea, cu drept cuvânt, să fie mândri chiar şi actorii de profesie cu rutină scenică îndelungată.

*

Un spectacol rar, prin calitatea excepţională a jocului armonic, subtil şi suplu au creat, în sala „Astra“, actorii consacraţi dela „Teatrul Nostru“ din capitală. Comedia lui Marcel Achard: *Domino* şi-a aflat în aceşti actori devotaţi problemelor dificile şi de hiper-fine nuanţări spirituale interpreţii ideali. Intreaga gamă de pasiuni, în centrul cărora clocoteşte gelozia, a fost ilustrată cu intonări, mimică, gesturi şi atitudini de protagonişti, care se mişcă pe o linie de profundă înţelegere a conflictelor indicate de autor, pe care însă ţin să-l completeze dând creaţiei acestuia o coloratură specifică. Piesa, deşi cam tezistă, n'a pierdut, — în interpretarea volubilă a d-nei Dina Cocea şi a d-lui Fory Etterle, secondaţi de d-nii I. Cazaban, I. Constantinescu, H. Boroş — contactul cu realitatea. Ridicată de autor mai mult la rang de simbol, comedia aceasta rafinată a fost altoită de iscusiţii interpreţi, — îndrumaţi de d-l Ion Sahighian — cu ramura vie a vieţii autentice.

„Teatrul Nostru“ face mare cinste culturii româneşti, marcând o eră nouă în vieaţa noastră teatrală.

*

Tănase! — E deajuns să auzi rostindu-i-se numele, pentru ca să-ţi apară înaintea privirilor, ahtiate după senzaţional, nasul uriaş al celui mai popular comic din Europa. Dela imberbi şi minore până la babuşte chinuite de reumatism şi moşnegi cuprinşi de friguri după aventuri, ca'n tinereţe, toată lumea din pătura cea mai de jos până la cea mai „rafinată“ pătură suprapusă, aleargă la spectacolele pipărate ale lui Tănase. Nu importă preţul. Nu importă locul. Nu importă anotimpul.

Ultimul său spectacol a fost un spectacol jubilar: *„Răbdare, Tănase!“* I s'a făcut mare reclamă. Cică ar fi mult mai reuşit decât multe din spectacolele sale din trecut.

Nu dintr'un spirit de negaţie îndrăsnesc să vorbesc răspicat, milioanelor de îmbătaţi după reviste gen-Tănase, ci din convingerea că lumea a luat-o rasna şi nu mai judecă. E drept că multe din revistele ce le-a pus în scenă acest mare comic au avut spirit şi au îndreptăţit, cel puţin în parte, admiraţia frenetică a imensului public. Aceasta însă a rămas subt nivelul pretenţiilor celor mai modeste. Abia câteva puncte interesante. Restul... stupizenii!

Răbdare, Tănase!...

Dar până când să aibă lumea răbdare cu astfel de... cum aş putea oare să le zic pe adevăratul lor nume?

Şi totuşi! Ce ciudat fenomen cultural!... *Tănase să vie, şi lumea învie!*

Alex. Clujanu

———

Averea concentraţilor

de **Octavian Popa**

Continuarea din pagina 1-a

Sunt, nu-i vorbă, şi de cei care dela început fac lucrul deplin, cu toate formele.

Ce ar fi de făcut? O lege în favorul mobilizaţilor, care să cuprindă următoarele:

1. Nimeni să nu poată vinde, sau înstrăina, sau zălogi, ce aparţine celui concentrat, fără autorizaţia acestuia, dată înaintea comandantului unităţii, dacă e pe front, înaintea judecătoriei, dacă e în interior.

2. Nimeni să nu poată vinde şi înstrăina, ceea ce a fost în folosinţa mobilizatului, sau ceea ce a fost promis în scris, sau între martori mobilizatului, chiar dacă nu a fost pe numele lui, fără autorizaţia prevăzută mai înainte.

3. In caz de moarte, tot ce a aparţinut mobilizatului şi ceea ce i s'a promis la căsătorie, chiar dacă nu a fost trecut pe numele său, trece pe numele urmaşilor săi.

Sau cam aşa. Trebue însă apărată averea mobilizaţilor şi trebue păstrate bunurile lor pentru ei şi pentru urmaşii lor. O astfel de lege va aduce multă linişte în sufletele vitejilor apărători ai ţării.

———

Din ţară

Octavian Goga

are acum un bust şi la Târnăveni. Desvelirea lui s'a făcut la 5 Decemvrie c. Din partea Academiei Române a vorbit d-l prof. I. Lupaş.

*

Un muzeu de antichităţi la Turda

în urma descoperirilor arheologice din hotarul comunei Bogata, este pus din nou în discuţiune. Luptă pentru el prof. I. Berciu.

———

muniţie la timp? Te, io nu-s pe flont? Te, la almătulă nu tlebe să fie tineva?

— Lasă, domnule căpitan — intervenea sublocotenentul Suşan, care luase parte şi la prima campanie din Basarabia — lasă că luaţi Dumneavoastră „Mihai Viteazu“ când 'om trece în Caucaz.

— Ei, mă, te ti tu? Până la *Miai Viteazu* să-mi dea ti mie acolea *Coloana* o *Teaua Lomâniei* cu spade ti panglică de Viltute Militală.

Intr'o zi, sătul de aşteptare — era la Mama Ruskaia pe marginea mării — ne trezim cu un raport pe patru pagini de coală în care, după ce-şi înşiră toate meritele lui în această campanie: că ne-a încartiruit în tot lungul marşului, că ne-a adus muniţie câtă ne-a trebuit, că ne-a dat rachete cu paraşută când nimeni n'avea, că la armătură a pus ordine după plecarea lui Balatescu, că fiind ofiţer de legătură a adus regimentului servicii ca Robespierre Revoluţiei franceze... şi multe multe, câte-au încăput pe cele patru pagini de coală, scris îndesat şi cu năduf, roagă respectuos batalionul să-i propună spre a fi decorat cu *„Teaua Lomâniei“*.

Când a citit maiorul raportul, să leşine.

— Bine, mă, Tupală; tu nu ştii că decoraţia se oferă, nu se cere. —

— E, Domn'le maiol, se ofelă, se ofelă; da dacă nu se ofelă, se tele. Te? O să astept până mi s'o lecunoaste melitele? Te tiu ăia dela divizie, tine munteste si tine tlage chiulu?

Ştiind că se uită cu jind la decoraţiile noastre — tocmai fusese Mareşalul la Djeilav şi ni le aninase 'n piept cu mâna lui — la luarea în primire a companiei, care se făcea cu tot ritualul, sfârşind cu defilarea noului comandant în capul companiei, ne-am pus toate decoraţiile pe care le aveam, iar Balatescu ne-a adus şi nişte insigne sportive, ca să pară mai multe pe piept. In timp ce se împlineau formalităţile, noi ne tot sdrăngăneam cu mâna decoraţiile, ca să atragem atenţia lui Tupală că noi ce multe avem iar el niciuna. Tupală trăgea cu coada ochiului, fierbea fără apă şi înghiţea în silă, gata-gata să explodeze. Tocmai după defilare nu s'a mai putut abţine:

— Te vi le tot zdrăngăniti atâta, mă?

Ciudă are mai mult pe Balatescu, care a primit „Steaua României“.

— Mă, Balatescule, cum ti-a dat tie „Teaua“ când Legulamentul zite că nimeni nu poate să aibă Teaua, dacă n'ale Coloana. Te, ai tu „Coloana“?.

— O are socru-meu! — face Balatescu mucalit.

*

Maiorul a făcut rost de-o lădiţă cu scrumbii afumate tocmai dela Opasnaja. L-a pus pe Lighezau de le-a scos să se mai aerisească, fiindcă miroseau al dracului, şi-apoi iar le-a aşezat Răspăl, una câte una, cu hârtie între ele, strâmbând din nas ca omului căruia-i tot miroase ceva. Voia, anume, maiorul să le ducă acasă, în ţară, dar pe urmă s'a răsgândit şi seară de seară despica una şi-o mânca, plescăind din limbă extrem de sgomotos. Când mănâncă maiorul scrumbie, ştie şi plantonul care se plimbă prin faţa uşii. Şi-apoi, ce mai calea-valea: e destul să ridici capacul lădiţei ca să-l provoci pe maior să mai sacrifice una.

Nu rezistă mirosului.

*

Menu-ul banchetului a fost colosal:

*

SALATĂ DE SCRUMBII AFUMATE
cu ceapă verde şi mărar

CIORBĂ
DE MĂRUNTAIE DE RAŢĂ—PUI
din crescătoriile Maior Çojocaru

FRIPTURĂ
DE RAŢĂ—PUI
cu garnitură de orez şi cartofi—pai
(un „pai“ aşa, ca făcăleţul)

SALATĂ
DE CASTRAVEŢI TRUFANDA CU CEAPA
servită în ligheanul în care ne spălăm dimineaţa, dar nu şi pe picioare, cum insinuează Balatescu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dintr'o arhivă secretă braşoveană

Statul poliţist

de I. Urcanu

XVI.

Congresul naţionalităţilor din 1895

Conştiinţa încărcată de fărădelegi şi crime săvârşite faţă de naţionalităţi de mult nu mai licărea în cei fără inimă şi Dumnezeu. Fiind însă mari meşteri ai formalităţilor şi paznici grijulii ai bunului lor nume în ochii străinătăţii, prin vopsirea faţadei iau toate măsurile să nu răbufnească nimic peste hotarele ţării şi ca, nicio mişcare politică să nu evadeze de subt stricta lor observaţie.

Valurile de indignare, stârnite peste graniţele Ungariei de monstruoasa desfiinţare a legalităţii prin procesul Memorandului, izbesc fără încetare şi lăţesc pretutindeni cea mai sinceră simpatie pentru cauza Românilor transilvăneni. Aderarea făţişă a Slovacilor şi Sârbilor la pregătirea luptei comune de scuturare a tiraniei maghiare este un fapt de care Ungurii încep să tremure şi pentru zădărnicirea căruia vor face totul.

De aceea la 5 Mai 1895 Ministrul de Interne avizează pe prefectul Maurer cu Nr. 787/Res. că naţionalităţile se pregătesc pentru o demonstraţie comună. Conducătorii români, sârbi şi slovaci sunt în contact permanent. Au şi fixat timpul, locul şi pe oratorii congresului ce-l vor ţine. Este în proiectul lor trimiterea unei delegaţii mari, comune, la Viena.

Cere să urmărească de-aproape toate consfătuirile şi pregătirile ce se fac în această direcţie şi să-i raporteze imediat.

Intre timp, se vede, reprezentanţii naţionalităţilor au fost nevoiţi să abandoneze convocarea Congresului la Viena şi că li s'a aprobat ţinerea lui la Budapesta, unde controlul putea fi mult mai efectiv şi eventuala disolvare mai asigurată.

La 30 Iulie 1895 primul-ministru Bánffy cu Nr. 735/Res. cere prefectului să-i raporteze despre cei ce vor participa din judeţul Braşov la congresul naţionalităţilor convocat pentru 10 August la Budapesta şi despre pregătirile ce le fac naţionalităţile din judeţ în vederea acestui congres.

La 5 Aug. 1895 prefectul raportează Preşidenţiei Consiliului de minştri că, din cauza izolării şi discreţiei absolute a Românilor, n'a putut afla nimic în această chestiune. A cerut însă urmărirea lor prin poliţia locală. (Nr. 129/Res. — 5 VIII 1895).

In baza informaţiilor căpitanului oraşului, prefectul află că Congresul de fapt se va ţine în Budapesta la 10 Aug. şi că a fost lansat în acest scop un apel. Apelul şi convocarea e semnată din partea Românilor de către *Vasile Mangra* din Arad şi *Dr. G. Petrovici* din Lugoj, iar din partea Sârbilor şi Slovacilor au semnat alţii. (Nr. 23/Res. 26 VII 1895).

Şi fiindcă dela acest congres nu puteau lipsi nici membrii Ligii Culturale, puşi subt observarea organelor poliţieneşti, prefectul raportează primului ministru Bánffy că agitatorul *Poienaru Bordea* din România a plecat spre Viena în 10 Aug. — de sigur — la Congresul naţionalităţilor. (Nr. 137/Res. — 11 Aug. 1895).

Reîntoarcerea lui Poienaru Bordea este semnalată pe 21 Aug. cu Nr. 37/Res. a primpretorului din Predeal.

Din Braşov au fost suspectaţi mai mulţi pentru acest congres, dar abia despre doi s'a aflat sigur, la Budapesta, că au participat de fapt la congres, şi anume profesorii *Vasile Goldiş* şi *Iosif Blaga*.

La 25 Oct. 1895 Ministerul Instrucţiunii cere prefectului informaţiuni asupra religiei lui Vasile Goldiş şi I. Blaga, care au participat la congresul din 10 Aug, pentru a şti cărui for bisericesc să se adreseze şi să ceară pedepsirea acestora. (Nr. 2092/Res. — 25 Oct. 1895).

Prefectul cere aceste informaţii căpitanului oraşului Hlemesch cu Nr. 220/Res. la 28 Oct. 1895, iar acesta cu Nr. 40/Res. informează pe prefect la 30 Oct. că V. Goldiş şi I. Blaga sunt ortodocşi şi sunt profesori la gimnaziul confesional român din Braşov.

In marea lui bucurie, prefectul raportează Ministerului Instrucţiunii încă în aceeaşi zi cu Nr. 225/Res. — 30 Oct.

In jurul portativului

Femeia în vieaţa compozitorilor celebri

Brahms

de Lia Busuioceanu

I.

Nu e poate o simplă coincidenţă faptul că Brahms, un alt mare compozitor care şi-a îngăduit inbirea pentru o femeie în limitele unei pure prietenii, a fost contemporan cu Ciaicowsky.

Născut la 1833, adică numai cu 7 ani înaintea acestuia, Brahms şi-a petrecut tinereţea în plină înflorire a romantismului. Era vremea sentimentelor exaltate, a marilor iubiri cu desnodăminte adeseori fatale. Sinuciderea era la modă. Ciaikowsky o încercase într'un moment de desnădejde, iar Brahms, cu toată discreţia în care-şi învăluia de obiceiu sentimentele, mărturisea târziu, vorbind cu un prieten despre o operă din tinereţe, că era pe atunci ca un om care vrea să se omoare, fiindcă nu-i mai rămânea nimic altceva de făcut. „Un fel de ilustrare a ultimului capitol din Werther", scrisese el pe ultima pagină a manuscrisului. Or, această operă în care artistul tăinuise atâta sbucium (Quartelul op. 60), fusese concepută la începutul prieteniei lui cu soţii Schumann: Robert Schumann, compozitorul celebru şi criticul temut, şi frumoasa lui soţie Clara, pianistă a cărei faimă trecuse multe hotare.

Amândoi primiseră cu entuziasm pe tânărul artist venit să-i viziteze la Düsseldorf şi recunoscuseră în el un mare talent. Brahms avea pe atunci 20 de ani, Clara 34 şi Schumann 43. Cucerit de rarele calităţi ale acestor două caractere de elită, Brahms a plămădit în prietenia pe care le-a închinat-o, toate elanurile tinereţii sale. Dar curând după ce s'au cunoscut, primele semne ale tristei boli care a întunecat splendida inteligenţă a lui Schumann, a făcut ca acesta să fie internat în sanatoriul în care avea să-şi petreacă ultimii trei ani ai vieţii. Cunoscând neţărmurita dragoste a Clarei pentru soţul ei, Brahms vine la Düsseldorf şi caută cu devotată prietenie să-i uşureze suferinţa, dar e din ce în ce mai subjugat de fermecătoarea fiinţă care era Clara. Cine n'ar fi iubit-o? Toate calităţile trupeşti şi sufleteşti se întruneau în ea. Soţie iubitoare, mamă desăvârşită, pianistă al cărui talent deslănţuia oriunde entuziasmul delirant al mulţimii, frumoasă ca o madonă, Clara era totuşi o femeie fără nazuri şi pretenţii, gata oricând să-şi dăruiască prea plinul sufletului într'o vorbă caldă, un gest prietenos, o atenţie delicată, tuturor celor ce o înconjurau. Şi poate oricine închipui ce impresie va fi făcut o asemenea femeie asupra tinereţi însetate de ideal a lui Brahms. Când împrejurările îi despărţeau, el îi scria aproape zilnic şi-i mărturisea admiraţia şi dragostea lui cu o candoare copilărească: „Scumpă prietenă, e seară, e târziu, totuşi nu pot face altceva decât să mă gândesc la dumneata. Ce mi-ai făcut? N'ai putea ridica farmecul ce mă apasă?" Sau: „Nu mai am ce să-ţi scriu. Despre dumneata nu-ţi pot scrie, iar despre alţii n'aş avea ce spune"; Sau: „Ce rare sunt acuma clipele liniştite. Mă gândesc numai la dumneata şi numai la linişte".

Dar cu cât creşte admiraţia, cu atât de sigur şi sbuciumul ce-l face să se simtă asemeni unui nou Werther. Clara era soţia unui om pe care el îl respecta şi îl iubea, şi nici chiar după moartea acestui om, Brahms n'a încercat să obţie mai mult decât prietenia ei, deşi intimitatea lor era tot mai mare. Inţelesese poate că dragostea Clarei pentru Schumann era dintre acelea care umple o vieaţă de om? Căci aşa a fost: până la sfârşitul zilelor, Clara a rămas credincioasă omului pe care-l iubise. Totuşi, cu sensibilitatea ei de femeie şi de artistă, ea trebue să fi înţeles ce se petrecea în sufletul tânărului care nu se mai putea lipsi de prezenţa ei, dar cu un tact desăvârşit l-a îndrumat pe nesimţite şi fără vorbe mari pe calea unei prietenii cu totul camaradereşti. Brahms îi vorbea fără umbră de cochetărie, evitând astfel orice echivoc sau ipocrezie în raporturile lor.

Cu anii, Brahms s'a liniştit, însă imaginea Clarei trebue să fi rămas adânc săpată în sufletul lui, de vreme ce niciodată n'a consimţit să se însoare şi nu a mai avut nicio altă mare dragoste în vieaţă.

A treia şezătnare culturală în Schei

In continuarea activităţii Cercului cultural „Astra"—Schei, s'a ţinut duminică, 5 Dec. a. c. a treia şezătoare, în care s'a comemorat ziua de 1 Decemvrie, unirea Transilvaniei cu Ţara-mamă.

Programul serbării, bogat şi variat, a fost deschis cu imnul *„Deşteaptă-te, Române"* cântat de elevii cl. VI-a ai liceului „A. Şaguna", după care a urmat conferinţa d-lui *prof. I. Nicoară*. D-sa a făcut o incursiune în istoria Transilvaniei, scoţând la iveală momente de jertfă şi luptă din trecutul nostru. A relevat nedreptăţile suferite de poporul român, care au dus la revoluţiile lui Doja, Horia şi Avram Iancu, precum şi năzuinţele şi luptele care au pregătit ziua de 1 Decemvrie 1918. Dă expresie, în cuvinte pline de avânt, speranţei într'un viitor apropiat, când vom fi iarăşi cu toţii la un loc. Oratorul a fost răsplătit cu bogate aplause.

Orchestra clasei VIII-a a lic. Şaguna a executat cântece ardeleneşti, iar corul a cântat *„Pe cărare subt un brad"* şi *„Avem o ţară scumpă şi mândră"*. Elevii *D. Dumitrescu, I. Untaru* şi *G. Popovici* au declamat poezii patriotice şi comice. Publicul a rămas adânc impresionat de măiestria cu care a fost executat întregul program. De altcum sala festivă a şcolii *„Dr. V. Saftu"* s'a adeverit şi de astădată, neîncăpătoare pentru afluenţa cea mare a publicului.

Ca încheiere D-l *prof. N. Baboie* a mulţumit oratorului şi elevilor executanţi pentru contribuţia preţioasă ce au dat-o la reuşita serbării.

N.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LĂMÂIE
la salată. Una singură trimisă de soţia mea în ultimul pachet în care s'a vărsat bidonul cu spirt denaturat.

LAPTE DE PASĂRE
pe care e bine să-l mănânci fără să-l vezi, din pricina colorii compromise

COGNAC 3 STELE
franţuzesc, 3 mărci sticla, dela depozitul german-

ŞAMPANIE
o singură sticlă Restul ne-a ameţit maiorul cu un discurs scoţând în evidenţă meritele celui ce pleacă şi uitând să vorbească despre personalitatea militară a căpitanului Tupală.

CAFEA NEAGRĂ VERITABILĂ
servită în ceşti şi pahare de băut apă.

Condiţiile participării la banchet au fost precizate dela început:

— fiecare vine cu pânea lui,
— cu tacâmurile lui,
— cu paharele lui,
— cu scaunul lui.

Sublocotenentul Suşan, comandantul unei secţii de tunuri anti-tanc, ne găsind scaun şi-a adus un butoiaş de murat castraveţii.

Era vorba să avem şi clătite, dar ori a uitat Martinescu să le facă, ori a greşit doctorul Ludu aluatul.

In sfârşit — fireşte, neuitând să ne scuturăm decoraţiile, cum fac Căluşerii cu clopoţeii rotunzi dela opinci (asta aşa, ca să nu-i fie hazna lui Tupală de toată masa), — ne-am aprins câte-o ţigară de foi, răsturnaţi care pe unde-am apucat, de parcă nu mai era banchet, ci tavernă de apaşi.

Politeţa cere ca după masă să stai cum îţi vine la socoteală: cu picioarele pe masă, pe scaunul de alături, pe-o rână, turceşte, pe brânci, mă rog, cum îţi tihneşte.

Sublocotenentul Valeriu Mateescu, în atmosfera lascivă şi fără orizonturi ce domnea în sala banchetului (sala era o cămăruţă fără geamuri şi fără uşă) ne-a cântat:

Mi-e dor, de acasă, mi-e dor...

de ne pălise pe toţi nostalgia, fapt ce l-a determinat pe Mateescu să schimbe placa. S'a ridicat în picioare, crăcănat, şi-a pus palma stângă pe inimă, mâna dreaptă a repezit-o în tavan, ca *Rouget de Lisle* cântând Marseillesa în tabloul lui Pils şi a început rar, scandat, eroic, cu intenţii dramatice în glas:

Spre Franţa plecară doi grenadiri,
Ce fură captivi în Rusia...

De geaba, Mateescule!
In noi stărue tot prima romanţă:

Mi-e dor,
De acasă mi-e dor,
Mi-e dor de satul,
Cu cireşii înfloriţi...

Pe urmă, într'un elan generos, cum fac Ungurii la chef când sparg oglinzile din cafenea fără să le pese că a doua zi trebue să le plătească, i-am dăruit căpitanului Balatescu o icoană capturată, scriindu-i pe dosul de scândură al ei, două-trei vorbe ca „Souvenire, din Crimeea".

Banchetul a început la amiazi şi s'a terminat probabil noaptea, fiindcă noi când am ieşit afară am dat de întuneric şi de cucuvaie ruseşti răstindu-se la câmp: *Baum, bum, zdrang..*

Nu le-am auzit decât acum, când ne uitam o clipă la stele cu ochii sensibil împăinjeniţi.

Neobişnuit cu asemenea sardanapalice mese, toată noaptea n'a fost chip să închid ochii.

Şi-apoi aveam şi puţină râie, pe care trebuia s'o scarpin.

Nu?

Extensiunea academică

Duminecă, în *12 Dec. 1943* vorbeşte

Prof. **Dr. Ioan Mateiu**

despre

Rolul bisericii în pregătirea Unirii

Intrarea liberă.

SERIA II

FOAIE PENTRU MINTE, INIMA ŞI LITERATURA

ANUL I

Nr. 24 — SĂPTĂMÂNAL PENTRU CULTURA SATULUI — REDACTAT DE GH. TULBURE — 1943

Cărturarii să nu-şi uite satul din care au plecat!

Un sprijin real şi preţios ar avea satele noastre dacă fiecare intelectual, ajuns la o situaţie bună, nu şi-ar uita de satul unde a văzut lumina zilei, contribuind din prisosul său la ridicarea lui morală şi materială. Am citit zilele trecute de un sat în care se clădise de curând un foarte frumos local de *primărie*, o *fabrică de unt* cu local propriu şi un *centru* de colectare (cooperativă) a laptelui. Pe lângă aceste se mai clădise un nou local pentru *şcoala de gospodărie* ţărănească, având un atelier *de ţesătorie*, alt atelier *de tâmplărie* şi un *cămin de zi* pentru copiii sătenilor care n'au unde să şi-i lase singuri când se duc la muncă. Sătenii cu care stai de vorbă răspund cu ochii înlăcrimaţi de bucurie.

— *„A fost o adevărată binecuvântare dumnezeească pe comuna noastră—spunea un ţăran fruntaş. Mare noroc am avut cu d-l Prefect, care ne-a înţeles nevoile, dar mai ales cu d-l* **T. St.** *plecat de copil mic dela noi din sat şi ajuns astăzi om cu stare bună şi cu inimă şi bună, la Bucureşti.* Domnia sa de vreo câţiva ani se tot abătea vara pe la noi şi se tot sfătuia cu un inginer, ce-l adusese cu sine, ce să facă şi cum să le scoată la capăt toate câte le vedeţi aci"...

Dacă fiecare cărturar ar face câte ceva pentru satul său natal, s'ar schimba faţa multor sate din ţară.

(t.)

Cooperaţia: prietenii şi duşmanii ei

de **pr. Ion Scurtu**

O urăsc comercianţii şi chiar cooperatorii. N'o preţuiesc decât plugarii cei care cunosc nobila ei strădanie.

Comercianţii urăsc cooperaţia pentrucă face comerţ, iar mulţi cooperatori o urăsc pentrucă nu o cunosc. Aşteaptă să le dea ceea ce nu poate da. Mulţi se cred desăvârşiţi cooperatori în clipa când au vărsat câteva cote sociale. Ei nu se sfiesc să-şi arăte nemulţumirea, spunând că nu le aduce niciun folos.

Aceşti cooperatori sunt neisprăviţi, iar comercianţii care o urăsc sunt prea grăbiţi.

Inainte de-a o cunoaşte, ei judecă mişcarea cooperaţiei. Se cred adevăraţi cooperatori din momentul când au primit carte de membru. Dar nu sunt cooperatori! Cel mult se pot asemăna cu românul, care, — intrat într'o biserică reformată, — ascultă cuvintele şi cântările, vede mişcări, dar necunoscând graiul lor, nu înţelege nimic. El nu s'a făcut părtaş la taina adâncă a credinţei. A luat parte la un spectacol străin şi rece.

Se cade, întâi să cunoaştem mişcarea cooperaţiei şi pe urmă să o judecăm. Ea a pornit aşa:

Sunt o sută de ani în această lună, când 28 de ţesători de flanelă din Rochdale, orăşel industrial în Anglia, lipsiţi de lucru şi storşi de mizerie, s'au adunat la sfat şi au găsit calea să scape de sărăcie. Maşina cu aburi înlocuia braţele, iar muncitorii ajunseseră de râs, fără lucru.

Unii din ei, membrii societăţii de temperanţă, au propus să se ferească de băuturi alcoolice; alţii cereau drepturi politice pentru popor; alţii grevă împotriva patronilor care plătesc slab. Mulţi nutreau gând de revoltă, să sfărâme maşinile de aburi şi să ucidă patronii care le-au luat pânea. In fine o parte din adepţii lui Robert Owen, au propus *înfiinţarea unei cooperative.*

Sfatul bun a biruit duhul rău.

In sufletul ţesătorilor din Rochdale a sclipit un gând din acelea care apar — cum spune cineva — numai la mii de ani odată.

Gândurile lor au fost atât de sănătoase, încât experienţa de un veac nu a găsit nimic de adăugat, iar zecile de mii de societăţi cooperative, create în urmă, n'au făcut altceva decât să le urmeze.

Iată ce principii au hotărît pionerii cooperaţiei:

1. La sfârşitul săptămânii, fiecare muncitor depune, din salarul său de mizerie, o sumă neînsemnată, din care se formează capitalul pentru deschiderea unui magazin de consum.

2. Capitalul în cooperaţie nu-i stăpân, ci este servitor, salariat şi el cu o dobândă fixă, numită „dividend".

3. Capitalul, oricât de mare ar fi, nu dă dreptul celui ce l-a depus, decât la *un singur vot*, în adunarea generală.

4. Oricât de mare ar fi capitalul unui asociat, drepturile lui sunt egale cu ale celorlalţi membri mai săraci.

5. Preţul de vânzare al mărfurilor, va fi acelaşi ca al pieţii, iar din câştigul realizat, la sfârşitul anului, asociatul va primi o ris-

Continuare în pagina 6-a

Vorbe înţelepte

Solon, întrebat fiind, în ce chip ar putea fi lumea fericită? a răspuns: dacă cetăţenii vor asculta de judecători şi judecătorii de legi.

„Foaia pentru minte, inimă şi literatură" No. 37 din 1841).

Sfaturi de împăciuire

Incepând din luna aceasta va funcţiona în fiecare comună, potrivit legii celei noi, câte un *„Sfat de împăciuire"*, alcătuit din doi fruntaşi ai comunei, subt conducerea preotului sau al directorului şcolii săteşti, aleşi de judecătorul de pace din circumscripţie.

Aceste sfaturi au drept scop, aşa cum arată şi numele lor, să dea îndemnuri şi să caute să ducă la *împăcarea părţilor*, în neînţelegere asupra pretenţiilor în bani, bunuri sau lucrări, până la valoarea de lei 10.000, precum şi în acelea relative la loviri, ameninţări, calomnii, injurii, strămutări de hotare şi desfiinţări de semne de hotar, turburări de posesie şi stricăciuni aduse holdelor, obiectelor casnice ori locuinţelor.

Sătenii care au vreo neînţelegere din cele arătate, cu un locuitor al aceleiaşi comune, se vor prezenta înaintea acestor Sfaturi, care le va da îndemnuri la împăcare, căutând să găsească deslegare pricinei, *după adevăr şi după omenie.*

Cererea pentru aducerea pricinei înaintea Sfaturilor se va face — scris sau verbal — preşedintelui acestui sfat, al cărui nume se va afla dela primărie.

Odată cu cererea se vor arăta şi temeiurile şi dovezile dreptăţii ei.

Procedura înaintea sfatului,

Continuare în pag. 6-a

Din înţelepciunea poporului

Aurul se încearcă în foc şi prietenul la nevoie.

Boala intră prin roata carului şi iese prin urechile acului.

Cine nu vrea să muncească, nu ştie să poruncească.

E cinstit ca ţiganul în podul cu slănină.

Femeia bună e plug de aur la casa omului.

Greşeala de azi aduce pe cea de mâne.

In cuibul altuia nu poţi şedea cum îţi place.

Judecata e în capul omului.

Moare pentru casa ei

de **pr. Alex. Florea**

Intr'o zi din sfârşitul acesta de toamnă, în grija de a pregăti pentru iarnă stupii de ogradă, desfac unul din ei. Acest lucru trebue făcut, pentru a şti cu deamănuntul cum stă fiecare, pentru a vedea dacă au hrană îndestulătoare şi a le asigura căldura trebuitoare pentru zilele de iarnă.

Altădată, foarte liniştite, chiar fără să dea atenţie curiozităţii mele, toate albinele îşi vedeau de treabă şi-mi jucau pe mâni sau sburau în toate părţile, fără pic de răutate.

Chiar când le goleam casa de aleasa lor dulceaţă, strânsă din lacrimi de flori, ele sugeau liniştite din sucul magaziilor lor, ca să nu rămână chiar flămânde.

De astă dată nu mi s'a întâmplat aşa. Au simţit se vede că e pericol să li se fure magazia, ce şi-au umplut-o cu multă trudă, pentru vremea iernii.

Cea dintâiu, care a sărit de pe ghemul de albine, s'a aruncat cu atâta dârzenie, încât, fără să am răgaz să mă retrag măcar, şi-a înfipt acuşorul adânc în mâna mea. Şi altele, destul de multe, stăteau gata de atac, să se arunce îndată ce aş îndrăzni să mă apropiu de căsuţa lor.

Văzându-le atât de îndârjite, nu-mi mai pusei mintea cu ele. Inchisei capacul şi mă apucai să fac judecata celei ce mă înţepase. Scot acul, legat de o punguliţă de otravă care mă pişca destul de arzător, şi-mi caut rivala.

Săraca musculiţă, se sbătea la picioarele mele ca frântă de mijloc. In adevăr, nu mai avea trupuşorul întreg, ci o bună parte din spre coadă era ruptă şi-i atârnau câteva firicele din burtă, rupte deodată cu acul.

Şi căuta un loc ascuns să moară. Şi făcuse datoria. Casa i-a fost călcată. A fost rândul ei de pază. A atacat duşmanul cu furie şi, neavând decât această singură armă, s'a luptat cum trebuia.

De sigur, nu ştia că va muri, dar avea acel simţ de apărare a casei sale, încât, atunci când a venit pericolul n'a mai cumpănit, ci s'a dat la luptă, pentru a salva bunurile şi vieaţa celorlalte surori din casă.

Este o faptă de înaltă dăruire să lupţi pentru casa ta chiar cu riscul de a muri.

*

Câţi eroi sunt plecaţi în luptă ca să-şi apere căsuţele şi vetrele lăsate în urmă!

Câţi nu-şi dau vieaţa pentru cei deacasă!

Iată pilda micei albine, care deşi o sărmană muscă firavă, ştie şi ea să fie „eroină necunoscută".

Cum a rezolvit natura problema sborului

Când oamenii au vrut să sboare, ei au început prin a încerca să imite sborul fiinţelor pe care natura le-a înzestrat cu darul acesta. Oamenii nu au reuşit însă să sboare decât atunci când şi-au găsit un fel al lor de sbor, deosebit de cele din natură şi anume o mişcare rotativă transmisă unei elice, care asigură înaintarea întregului aparat cu aripi rigide.

Natura are zeci de soluţii a problemei sborurilor. Chiar păsările sboară în două feluri deosebite. Unele planează şi altele înaintează bătând neîncetat din aripi. Aripa păsărilor nu este altceva decât o mână transformată, ale cărei părticele de piele s'au transformat în pene, acoperindu-se unele pe altele. Există păsări care sboară cu o viteză de 200 km. pe oră. Faţă de viteza avioanelor moderne, această viteză poate apărea redusă, dar dacă ţinem seamă de cât de mică e pasărea faţă de avion, ar trebui ca avionul să sboare zece mii de km. pe oră, pentru ca să atingă o viteză proporţională cu a pasării.

Cea mai mare varietate în soluţia problemii sborului o găsim în împărăţia insectelor. Cele mai multe nu au două, ci 4 aripi. Cu ajutorul lor, unele din ele, ca libelula, reuşesc, ceea ce nu poate avionul omului, şi anume să stea pe loc în aer în acelaşi punct. Mişcarea aripelor libelulii este foarte rapidă în cazul acesta. Chiar fluturii, cu aripile lor mari şi cu viteza redusă tot au un număr destul de mare de mişcări de aripă pe secundă. Fluturele alb de varză, de pildă, bate aerul cu 9 mişcări de aripă pe secundă. Sborul lui legănat apare ca o imperfectă coordonare a mişcării celor două aripi, dar după părerea unor savanţi, această imperfecţie ascunde anumite intenţii care nu au fost încă suficient de bine lămurite. Fluturii de noapte, care au 72 de lovituri de aripă pe secundă, au un sbor mult mai stabil. Muştele, cu 160, şi ţânţarii cu 300 de mişcări de aripi pe secundă, pot să sboare în linie dreaptă. Aripele muştelor se mişcă descriind fără încetare un opt culcat. Un foarte complicat sistem de conducere face ca, modificând forma acestui opt, musca să se poată dirija unde vrea.

Foarte interesante sunt aripele unui gândac care pot fi întinse mai mult sau mai puţin, după nevoile speciale ale sborului său, lucru la care oamenii n'au reuşit încă să ajungă.

———

Dr. Ungureanu Valeriu

chirurg primar al spitalului „Gh. Mârzescu" — Braşov, s'a reîntors de pe zonă şi îşi reia consultaţiile în Str. Sft. Ioan 21

Eroii noştri

Cristian

Pascu Constantin

Frunţaş

S'a născut la 12 Ianuarie 1919 în comuna Cristian, unde după terminarea şcolii primare a deprins meseria de zidar. Era mândru, priceput şi muncitor.

Făcându-şi stagiul într'un regiment de infanterie braşovean a luat parte la toate luptele până în jurul Odesei, unde în timpul unei acţiuni de mare curaj a fost lovit mortal.

Faptele lui de eroism vor rămânea pildă grăitoare pentru generaţiile viitoare. Mama lui văduvă şi cei 5 fraţi rămaşi în vieaţă, deşi aveau nevoie de sprijinul lui în lupta pentru traiu, sunt mândri totuşi că unul din ai lor a ştiut cum să-şi cinstească ţara şi neamul.

„Astra" la Vlădeni

Prin punerea în aplicare a programului cultural de iarnă, a început ţinerea regulată a conferinţelor culturale încadrate întotdeauna de şezători şcolare.

Duminecă, în 7 Nov. a. c. ora 3 p. m. în sala „Astra" s'a ţinut conferinţa „Rolul şi însemnătatea cercului cultural Astra la sate" de d-l I. Meiu dir. şcolar, secretarul cercului local şi conferinţa „Biserica pază a limbii şi fiinţei noastre naţionale" de pr. Alex. Florea, preşedintele Astrei locale. Programul a fost completat cu frumoase poezii şi coruri susţinute de cl. V-VI-VII primară.

Duminecă, în 14 Nov. a. c. la aceeaşi oră şezătoarea s'a ţinut în sala festivă a şcolii primare şi a conferenţiat D-ra Maria Cârlan, înv. despre „Ingrijirea copilului" şi d-l Ion Meiu, înv. dir. despre „Rolul şi însemnătatea cantinelor şcolare" şi ca completare a urmat şezătoarea şcolară a cl. IV.

Duminecă, în 21 Nov. a. c. a conferenţiat Pr. Alex. Florea despre „Rolul Consiliului de Patronaj şi asistenţă socială" şi d-l I. Meiu despre „Datoriile neamului faţă de urmaşii Eroilor" Şezătoarea a fost dată de cl. III.

Duminecă, în 28 Nov. a. c. a conferenţiat d-l I. Meiu Cdt-ul premilitar despre „Educaţia creştină şi ostăşească a tineretului" şi d-na S. Negulescu, înv. despre „Combaterea alcoolismului". Şezătoarea a făcut-o cl. V primară.

———

La biserică dracu nu merge cu făclia în mână.

———

De toate

60 de ani de la construirea tunelului Arlberg

Acum 60 de ani, în ziua de 19 Noemvrie 1883, cel mai lung tunel din Germania, cel dela Arlberg, a fost dat circulaţiei. Lung de aproape 10 kilometri. tunelul a fost construit în trei ani, ceea ce este un timp record. La început au lucrat la acest tunel numai 400 de lucrători, cu timpul numărul lor crescând până la 6000. Până la urmă nu mai puţin de 12.000 braţe au muncit cu hărnicie zi şi noapte până la terminarea tunelului, care a fost dat circulaţiei în ziua de 6 August 1884.

400 dolari pentru un cuţit de harakiri

Aviatorii americani au o mare pasiune de a colecţiona relicve de războiu dela prizonierii japonezi. Deoarece aviatorii nu au timp prea mult pentru această colecţie, ei se adresează camarazilor lor din armata de uscat sau marină, oferindu-le pentru asemenea obiecte preţuri exorbitante. Astfel, după cum scrie ziarul „Colliers Magazine" preţul unui cuţit de harakiri, care de multeori poate fi încrustat în aur, atinge suma de 400 dolari. Pentru revolverul unui ofiţer se oferă 100 dolari.

Noi documente asupra descoperirii Americii

Profesorul pentru studiul istoriei religioase de la Universitatea din Sevilla, Jimenez Fernandez, a găsit în aşa numita arhivă indiană (denumirea vine dela ideea lui Columb care credea că a descoperit India în loc de America) interesante documente asupra colonizării acestor ţinuturi de către Spania. Astfel, legiuirile sociale au fost introduse de călugării dominicani subt Carol Quintul, iar ştiinţa juridică de Pater Juan de Obando subt Filip II.

In 300 de ani populaţia pământului s'a împătrit

In anul 1650 pământul era locuit de circa 465 milioane oameni, în 1750 de 660 milioane, în 1800 de 1098, în 1890 de 1550, în 1930 de 1820 şi în 1940 de circa 2000 milioane oameni. Este de observat aici că statisticile populaţiilor din Asia, care acoperă jumătate din pământul locuit, pot fi foarte greu obţinute. Pentru anul 1955 se socoteşte că populaţia globului va fi de 2,5 miliarde locuitori. In numai 300 de ani populaţia pământului a devenit de 4 ori mai mare.

O unealtă veche de 4000 de ani

In apropiere de localitatea Borna, din Wuerttemberg, s'a găsit îngropată o unealtă păstrată în bună stare, datând de aproximativ 4000 de ani. Este vorba de un cuţit de ardezie, lung de 28 cm., gros de 2 şi cu un tăiş lat de 5 cm., unealtă care trebue că a servit odinioară ca un fel de rindea pentru lustruirea lemnului, oaselor, sau pielor animalelor vânate.

———

Cărţile, révistele, manuscrisele de articole şi scrisorile destinate „**Foii pentru minte, inimă şi literatură**" se vor trimite la adresa d-lui *Gh. Tulbure, Braşov, str. Dorobanţior 13.*

Cooperaţia: prietenii şi duşmanii ei

de **Pr. Ion Scurtu**

Continuare din pagina 5-a

turnă, în raport cu munca depusă şi cu cumpărăturile făcute.

6. Magazinul cooperativei poate vinde şi neasociaţilor care, de vor să beneficieze de risturnă, n'au decât să se facă asociaţi.

7. Indiferent de capitalul depus, fiecare asociat poate fi ales între organele de conducere ale cooperativei.

8. Vânzarea mărfurilor se face numai pe bani gata.

Mulţi cooperatori, citind principiile cooperaţiei, rămân desamăgiţi. Văd avantagiile cooperaţiei prea îndepărtate. Comercianţii, care s'au grăbit s'o critice, se pot potoli.

Nu-i niciun pericol pentru negustorul cinstit.

Dar cine aplică gândurile întemeietorilor cooperaţiei? Adevăratul cooperator. Iar cel care le calcă, în scurt timp va închide obloanele. Vor începe procesele şi buclucurile se vor ţine lanţ.

———

Sfaturi de împăciuire

Continuare din pagina 5-a

va fi scutită de orice cheltuială de timbru şi taxe.

In caz de neexecutare, judecătorul sau cu delegaţia acestuia, ajutorul de judecător, pretorul sau notarul comunei, sunt datori să o aducă la îndeplinire.

Inaintea Sfaturilor, părţile se prezintă fără apărători.

Niciun proces nu se va putea porni la judecătorie, pentru fapte din cele arătate, dacă cererea nu va fi însoţită de o dovadă că împăcarea părţilor nu a putut reuşi înaintea acestor sfaturi. Altfel, cererea va fi anulată de instanţele de judecată.

*

Prin înfiinţarea Sfaturilor de împăciuire se scutesc sătenilor multe zile de muncă pierdute pe la judecăţi, multe cheltuieli prilejuite cu procese, se dseleagă la faţa locului multe neînţelegeri, şi astfel, să sperăm că, se va sălăşlui mai multă pace şi bunăînţelegere între oameni şi poate chiar mai mult simţ de dreptate. Acesta este scopul legii şi din acest punct de vedere, creştinesc şi românesc, e binevenită. Un singur cusur îi găsim. *Nu era mai prudent şi mai salutar, pentru prestigiul bisericii şi al păstorului sufletesc, dacă preotul ar fi fost scutit de se amesteca în certurile şi daraverile credincioşilor săi?*

(Gh.)

„Astra" — Purcăreni

La şezătoarea din 21 Nov. c. a vorbit d-ra înv. *Valerica Banciu* despre *„Asistenţa socială"*. Coruri şi dansuri, naţionale, executate de copii de şcoală au completat programul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pentru combaterea mortalității infantile

Duminecă 5. Dec. a. c. din inițiativa „Astrei" din județul Făgăraș de subt prezidența d-lui prof. V. Literat, d-l profesor universitar Gheorghe Popovici dela Universitatea Cluj-Sibiu a ținut în sala festivă a Prefecturii Făgăraș o conferință urmată de discuții libere cu propuneri concrete, cu subiectul „*Combaterea mortalității infantile*".

Au fost de față tot ce orașul Făgăraș are mai select, precum și preoțimea, medicii și pretorii din județ.

Intr'o expunere amplă, distinsul conferențiar înșiră constatări reale privind acest subiect și rezumă necesitatea de combatere a acestui flagel al neamului printr'o moțiune ce o votează întreaga asistență.

Dată fiind importanța problemei se deschide discuție liberă, la care iau cuvântul d-l Dr. Cornea med. primar al orașului, privind rostul moașelor comunale; d-l medic primar al județului, privind grija alimentară a familiilor sărace și P. C. Chirion Marcu, protopopul Șercăii, privind chestiunea morală atât în cauza denatalității cât și a dragostei de copii la viitoarele mame.

Preotul Alexe Florea din Vlădeni, care în calitate de membru al prot. Oltul participă la această conferință, arată câteva principii de procedare practică în această problemă. Evidențiază soluțiunea cea mai bună pe care conducerea „Astrei" brașovene a pus-o pentru combaterea acestui flagel prin școlile țărănești pentru fete și femei, unde după programe și metode dinainte stabilite de medici și conducători sătești competenți și după studiile făcute la sediul central al „Astrei" Brașov, se face educarea mamelor din toate punctele de vedere. Aceste învățăminte au fost completate apoi cu vizitele medicale ale mamelor, copiilor și locuințelor unde cresc copiii. Arată bunele rezultate ce le-a avut „Astra" Brașov în această acțiune și propune deci a se lucra în acest sens.

D-l Dr. Pica, dir. Căminelor Fundației din județ, se asociază întocmai acestor metode și înșiră câteva din ostenelile căminelor existente, în această direcție.

Au mai luat cuvântul și alți vorbitori, după care la ora 18 se încheie discuțiile prin constituirea unui comitet județean care să acționeze cu toată stăruința peutru combaterea mortalității infantile în cel mai românesc județ din Ardeal.

Biblioteca „Astrei" Brașov

este deschisă în fiecare zi de lucru, între orele 9-12 și 15-19. O sală de lectură bine întreținută, cu 40 de locuri, stă la dispoziția cititorilor. Secția de împrumut funcționează și ea.

România
Corpul Portărelor Tribunalului Brașov
Dosar Nr. 1596/1935

Publicațiune de licitație

Subsemnatul portărel aduc prin aceasta la cunoștința publică, că în ziua de 13 Decemvrie 1943 ora 10 a. m. se va vinde prin licitație publică judiciară în Brașov Str. Iuliu Maniu 52 averea mobilă a debitorului Roza Ing. Simion născ. Ramăr. constând din una masă, 6 buc. scaune, 1 bufet, și alte mobile pentru încasarea creanței de 6000 și cheltuieli în sumă de lei 697 pentru despăgubirea creditorului Ilie Sosaiu din Brașov.

Licitația se va ține cu bani gata.

Brașov, la 24 Noemvrie 1943.

Portărel
Indescifrabil

Publicațiune

Se aduce la cunoștință că în ziua de 28 Deeemvrie 1943, ora 10, se dă în arendă, prin licitație publică moara de apă din comuna Tohanul Vechiu pe timp de trei ani. Licitația se ține la moară. Condițiunile de licitație și orice alte informațiuni le dă președintele.

Comitetul

Tămăduiți-vă cu AJUTORUL PLANTELOR DE LEAC!

• Puterea tămăduitoare a plantelor a fost observată din timpurile cele mai îndepărtate. Intr'adevăr, Dumnezeu a pus minunate leacuri în florile, frunzele și rădăcinile plantelor ce cresc prin munți și pe câmpii.
• Din păcate, de cele mai multe ori, plantele au fost folosite fără pricepere.
• Povețe bune pentru folosirea lor, precum și multe îndrumări către o viață mai sănătoasă găsiți în cele 80 de pagini ale broșurii No. 14, pe care o veți primi în câteva zile dacă trimiteți azi bonul de mai jos împreună cu 20 de lei în mărci poștale către Laboratorul Vorel.

BON No. 12
pentru broșura nr. 14
Tăiați acest bon și trimiteți-l împreună cu 20 lei în mărci poștale către
LABORATORUL VOREL PIATRA-N.

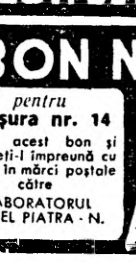

Laboratorul VOREL Piatra-N.

NUMAI CUMPĂRÂND UN LOZ

...puneți la adăpost familia Dv. de asprimele și greutățile iernei.

Noul plan distribue jucătorilor Lei 444.740.000

LOTERIA DE STAT

TRAGEREA CLASEI I-a LA 30 ȘI 31 DECEMBRIE 1943

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Parchetul Tribunalului Brașov

Cererea înregistrată la Nr. 16698/1943

Domnule Prim-Procuror,

Subsemnata Brândău Ana, refugiată din Sighet, jud. Maramureș, domiciliată în comuna Prejmer, vă rog să binevoiți a dispune îndeplinirea formelor legale pentru reconstituirea extrasului meu de naștere, fiind născută în Sighet jud. Maramureș, la data de 1 Ianuarie 1907, de religie gr. cat., din părinții Brândău Vasile și Elena Brândău născ Petcaș, de religie gr.-cat., căsătoriți legitim.

Propun martori pe: Stan Teodor, gardian public în Chestura Poliției Brașov și Leșanu Maria, femeie de serviciu la Soc. Telefoanelor Brașov.

Cu toată stima
Brândău Ana

Nr. 16698
Data 8 Decemvrie 1943.

Noi, Primul-Procuror al Tribunalului Brașov,

In conformitate cu dispozițiunile art III. din Decretul Lege Nr. 4062/1940, referitor la reconstituirea actelor de stare civilă ale refugiaților, din 14 Decemvrie 1940, invităm autoritățile și persoanele care dețin extrasul sau alte acte ori înscrisuri referitoare la actul al cărui reconstituire se cere prin petițiunea de mai sus, să le depună de urgență la acest Parchet.

Prim-Procuror
A. Matei

Secretar
A. Vâlceanu

NOI nu avem subvenții dela nimeni.

Vase de cositor

farfurii, castroane, căni — înflorate — cumpără Muzeul „Astrei"-Brașov. De asemenea și orice obiect vechiu din industria casnică brașovenească (scheiană în deosebi).

106 ani de luptă românească are „GAZETA TRANSILVANIEI"

S'a deschis
MAGAZINUL ROMANESC
Piața Libertății 14 Piața Libertății 14
LANTEX
stofe, mătăsuri, tricotaje,
ciorapi, pânzeturi etc.
Telef. 2905 Lila Măzgăreanu Telef. 2905

Informaţiuni

Pentru eroii noştri

Se aduce la cunoştinţa tuturor locuitorilor din municipiul Braşov, care doresc a dona ochelari vechi ori sticle de ochelari pentru soldaţii suferinzi, că daniile lor se strâng la Primăria Municipiului Braşov, camera Nr. 12, de către Comitetul de Patronaj, care le va înainta la Palatul Regal.

•

Teatrale

Societatea Academică „Andrei Mureşianu", dela Academia de Inalte Studii Comerciale şi Industriale din Cluj-Braşov, organizează marţi, 14 Dec. ora 8.30 seara în sala „Reduta" o reprezentaţie teatrală cu frumoasa comedie în 3 acte de Tudor Muşătescu **Sosesc deseară**.

Bilete se pot reţine la secretariatul Academiei Comerciale.

•

Obiecte de vânzare în Poiana Braşovului

Se aduce la cunoştinţă că în ziua de 16 Decemvrie 1943, orele 11, se vor vinde prin licitaţie publică, la vila d-lui Haralambie Costescu din Poiana-Braşovului, diferite obiecte mobile casnice.

Doritorii se vor prezenta la locul indicat în ziua şi ora fixată.

Şeful Percepţiei,
C. N. Moldoveanu

•

Calendarul crescătorilor de animale pe anul 1944

Asociaţia medicilor veterinari din România a editat *„Calendarul crescătorului de animale pe 1944"* lucrare care cuprinde sfaturi practice aplicabile de micul crescător asupra diferitelor probleme ale creşterii şi apărării sănătăţii animalelor precum şi o situaţie exactă a târgurilor.

Acest calendar conţine 400 pagini pe hârtie foarte bună, cu numeroase fotografii instructive şi se poate procura dela Serviciile Veterinare judeţene şi dela principalele librării din ţară.

•

La „Casina Română" din Braşov

s'au întrunit — la 5 Dec. c. — intelectualii refugiaţi din Cluj. Gândurile trecute s'au ţesut cu cele de azi în pânza veşniciei neamului.

•

AVIZ

Icoane, Prapori, Epitafe, Tablouri din vechiul şi noul testament în toate mărimile precum şi portrete după fotografie sau natură pictează în tuburi de ulei,

Vladimir Ciobanu

cântăreţul bisericii din Râşnov

După conferenţele aliaţilor

de **Mardare Mateescu**

Tot ce se discută şi tot ce se scrie în prezent este în legătură cu cele trei conferenţe aliate ţinute de d-nii Roosevelt şi Churchill cu: Ciang Kai Shek, Stalin şi Ismet Inonu.

Din ceea ce s'a discutat şi s'a hotărît în acele conferenţe, se desprind două capitole distincte: o acţiune militară comună şi viitoarea situaţie politică din Europa.

In privinţa colaborării militare, comunicatul dat de aliaţi spune că s'a stabilit un acord perfect. Aşa dar Anglo-americanii s'au hotărît să satisfacă cererile sovietice, atât de des repetate, cu privire la crearea celui de al doilea front.

Comentând comunicatul dat de aliaţi, corespondentul din New-York al ziarului argentinian „Critica" subliniază că, întâlnirea dela Cairo poate deveni „începutul unuia din cele mai sângeroase şi mai lungi războaie din istoria omenirii", iar agenţia „United Press" anunţă din Washington că rezultatul conferenţei dela Teheran a fost primit cu bucurie de toată opinia publică nord-americană. Atât republicanii, cât şi democraţii îşi exprimă părerea de bine că s'a ajuns la o adevărată înţelegere şi asupra problemelor politice.

Cât priveşte „soarta statelor care se află în zona de influenţă a Rusiei Sovietice", nu se ştie nimic. Aceasta interesează mai ales Polonia. De asemenea rămâne neprecizată soarta Finlandei şi a Ţărilor Baltice. Democraţii cred totuşi într'o îngrobare a Statelor Baltice în Uniunea Sovietică după războiu.

In ce priveşte pretenţiile sovietice asupra României, aceasta iese destul de evident dintr'un articol al ziarului american „New-York Times", articol rezumat de presa suedeză şi consacrat revendicărilor sovietice la conferenţa dela Teheran.

Potrivit acestor păreri americane, Uniunea Sovietică ar dori o parte din Finlanda şi părţi din Ţările Baltice pentru a asigura Leningradului o zonă de protecţie.

De asemenea U. R. S. S. ar dori o parte din Polonia, din România (Bucovina de Nord, Basarabia şi o fâşie îngustă din Delta Dunării) şi în sfârşit câteva baze în Bulgaria.

Aceste comentarii sunt bazate pe impresiile delegaţilor americani participanţi la conferenţa dela Teheran şi ele cuprind numai acele revendicări sovietice asupra cărora Anglia şi Statele Unite ar fi gata să-şi dea adeziunea.

Pretenţiile sovietice sunt cunoscute. Pare însă destul de neînţeles faptul că Anglo-americanii au consimţit ca Polonia să fie redusă la frontierile din 1914, iar Finlanda — care întreţine raporturi diplomatice cu America şi Anglia — să fie sacrificată.

La Berlin se subliniază printre altele, că apelul care trebuia să fie adresat poporului german a fost lăsat la o parte, deoarece autorii nu s'au înţeles asupra felului în care să fie redactat. Este posibil — se afirmă — că indiscreţia comisă de serviciul de informaţiuni englez în legătură cu acel apel să fi hotărît pe cei trei conducători de popoare să amâne redactarea lui.

Aceleaşi cercuri caracterizează astfel rezultatul întrevederilor: „Iosif Stalin a rămas învingător nu numai în domeniul politic, ci şi în cel militar". Din toate aceste tratative Stalin a fost singurul care a avut de câştigat.

Declaraţiile d-lui Roosevelt

Agenţia „Rador" transmite din Berlin că, într'o declaraţie pe care preşedintele Roosevelt a pus-o la dispoziţia publicaţiei „Army And Navy Journal", a declarat că ţelurile Statelor Unite sunt ca, prin înţelegere între aliaţi să fie atinse toate ţelurile ce au fost indicate la Moscova.

Preşedintele Roosevelt vorbeşte de „o sabie unică ce ar urma ca prin forţa ei să contopească toate puterile aliate" şi de un „creier unic" care să fie chemat să conducă operaţiunile.

In cercurile politice germane, ţinându se seamă de hotărîrile dela conferenţele din Moscova şi Teheran, se constată că preşedintele Statelor Unite se serveşte de concepţii ce nu mai corespund realităţii, dat fiindcă nici chiar el nu mai poate tăgădui faptul că nici Anglia şi nici Statele Unite, ci numai Uniunea Sovietelor a dobândit influenţa hotărîtoare asupra trasării operaţiunilor militare şi politice.

Nu preşedintele Roosevelt, care a figurat în comunicatul conferenţei dela Teheran în primul rând, ci Stalin este azi — după cum se afirmă la Berlin factorul hotărîtor al unei politici, a cărei sinteză continuă să o mai caute şi azi aliaţii.

Faptul că Stalin are un „avans" în politica europeană şi că deci expansiunea teritorială a fost primită de cei doi bărbaţi de stat anglo-americani fără nicio rectificare, a dat Kremlinului curajul să constitue un guvern al Slavilor din Sud, chiar în timpul conferenţei dela Moscova, subt conducerea d-rului Riba şi a mareşalului Tito.

Cum era şi firesc, împotriva acestei constituiri a protestat Regele Petru, care se află la Cairo. Fără să se ţină cont de protest, guvernul Riba-Tito s'a adresat şi Bulgarilor, nu numai Sârbilor. Din toate acestea reiese clar dorinţa Sovietelor de a realiza concepţia panslavistă.

Dacă până la urmă s'ar realiza intenţiile expansive sovietice, cum rămâne acel punct din comunicatul dela Teheran care spune: „lupta împotriva tiraniei, sclaviei, oprimării şi intoleranţei" şi cum de a fost primită Uniunea Sovietică ca partener egal în „familia democrată mondială"?

Cu toată această încălcire a politicei internaţionale, cu nenumăratele ei paradoxe şi inconsecvenţe, capătul firului pe care popoarele mici şi mari va trebui să-l găsească şi să-l urmeze este sentimentul libertăţii şi integrităţii teritoriale. Aşa pre cum în Extremul Orient, dacă America va reuşi să comprime pe Japonezi înăuntrul teritoriilor lor din anul 1914, va alunga pentru totdeauna pacea, tot astfel în Europa popoarele oprimate îşi vor striga mereu dreptul la vieaţă liberă.

Bilanţ japonez

Un comunicat japonez arată evenimentele cele mai importante petrecute pe frontul din Asia Orientală din luna Decemvrie 1942 până în luna Decemvrie 1943:

In regiunile din Sud şi în Aleutine Japonezii au luptat cu forţe inamice cifrate la 400.000 de oameni, care au suferit pierderi de 193.000 de oameni în morţi, răniţi şi dezertori. Inamicul a pierdut 2.728 de avioane şi 185 de vapoare.

In China numărul forţelor armate inamice, cu care au dat lupte trupele japoneze se cifrează la 2.370.000 de oameni. Inamicul a pierdut 210.000 de morţi şi 224.627 de prizonieri şi dezertori. Au fost scufundate sau avariate 88 de vapoare, iar 3 366 de ambarcaţiuni diferite au fost capturate. Au fost doborîte 376 de avioane inamice. Japonezii au pierdut 32 962 de morţi şi 313 avioane.

O documentată filipică împotriva uzurpatorilor imutabilelor principii ale justiţiei

In ziua de 9 Dec. c. în sala festivă a Camerei de Industrie şi Comerţ, cinstită cu prezenţa unui Braşov intelectual care, de când nu mai sunt partide se simte aşa de solidar, a avut loc inaugurarea activităţii **Institutului Social şi Economic** *de pe lângă Academia Comercială.*

După expunerea convingătoare asupra rostului acestui institut, făcută de d l Dr. V. Jinga, rectorul Academiei, a urmat conferinţa d-lui Vasile Teodorescu, prim-preşedinte al Curţi de Apel din Braşov, despre **„Ecouri economice din Transilvania de Nord"**.

Cu o aspră obiectivitate, întemeindu-şi fiecare afirmaţie pe brutalul conţinut al documentelor furnizate chiar de presa şi autorităţile în cauză, s'a făcut încă odată dureroasa dovadă că ceea ce urmăresc proprietarii unui regat, zis sfânt, este pauperizarea prin toate mijloacele, mult mai puţin sfinte, ale românimii rămase la cheremul năvălitorilor. Transformând templul sfânt al justiţiei în baracă, confecţionând legi şi dând dispoziţii ministeriale pentru o singură categorie de cetăţeni, uzurpând drepturi pe care nu circulări cu putere retroactivă le pot şterge, s'a lovit în Români cu cinismul celui ce acţionează cu mintea umbrită de ură. Deposedaţi de proprietăţi, de pământuri, sugrumaţi de restrictive articole de legi liberii profesionişti, industriile sufocate de acei curatori oficiali, institutele de credit şi unităţile cooperatiste puse în imposibilitate de a lucra, impozitele de tot felul completând seria sinistrelor mijloace de sărăcire a unor bieţi oameni care n'au altă vină decât că sunt cei mai vechi pe acel pământ — sunt şi vor rămânea — tabloul înfăţişat de d-l V. Teodorescu a cuprins toate elementele spre a fi îngrozitor de real.

Decât, există o dreptate.

O dreptate care întârzie poate, dar care niciodată nu greşeşte drumul.

Cuvintele sunt ale d-lui Teodorescu, sunt ale noastre şi credem în ele.

Pentru conferinţa distinsului magistrat am avea însă şi alte concluzii care urlă în noi de trei ani.

Ni le vom formula altădată.

Aici suntem puşi să scriem cronica faptelor.

D-l V. Teodorescu, prin această conferinţă, a făcut o faptă pe care suntem bucuroşi că am putut-o aplauda.

Ion Colan

„GAZETA TRANSILVANIEI"

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacţia şi Administraţia
BRAŞOV
B-dul Regele Ferdinand No. 12
Tf. 1513

Abonamentul anual Lei 400
Autorităţi şi Societăţi Lei 800
Membrii „Astrei" din comunele jud. Braşov şi refugiaţii săteni din Ardealul de Nord Lei 200

Tipografia „ASTRA" Braşov, Str. Lungă Nr. 1